

Bilaga : Oscar II:s kvinnor.

Oscar hade åtminstone två ungdomsförälskelser av typen platonisk pagekärlek: Grevinnan Olga Lovisa Axelina Armfelt (1828-1855; 1848 g. greve Armfelt) & Camille Sophie Harmens (1829-1890; 1850 g. baron Bille-Brahe).

Olga Armfelt var mars-december 1847 anställd som hovfröken hos Oscars mor. Oscar återkom i månadsskiftet juni/juli från en kryssning i Medelhavet & tillbringade resten av sommaren på Tullgarn där han förälskade sig i henne & hon i honom. Förälskelsen hann inte avancera så långt eftersom hans mor, så fort hon märkte vad som pågick, skilde dem åt och Olga fick återvända till Finland där hon gifte sig. Oscar skrev efteråt till officerskamraten Richard Björkstén om sin ”tärande hjärtebrand” men att ”det tillhör mannen att kuva fast det svider”:

När skilsmässan ack allt för snart sänkte sorgedoket över vår sällhet, då ack då blev denna låga en stilla, värmande offerlåga, närande min själ – blott stundom brännande som förtvivlan själv. En skönare själ, i en skönare kropp tror jag mig aldrig få se – Det var visst en Jordisk Ängel.¹

Olgas giftermål mars 1848 ”verkade som kylande pulver” på Oscar, men månaden därpå slog Amors pilar till på nytt. ”Förhänget föll och jag såg en annan – strålande av eld och ungdomlig, Italiensk skönhet (Hennes moder är en Italiensk Hera!) Det är Fröken Camille Harmens.” Eftersom han skulle göra tre månader sjötjänst blev det inget av, men de återsågs i december. Camille var dock svårflörtad. Hennes känslor vaknade inte förrän i januari:

Jag blev dyster till sinnes, fick bröstkramp och tynade verkligen av på nyåret. Då öppnades ögonen på den som härtill var orsak, och det sig blott förställande hjärtat, bröt alla dammar och - - - - varför? skall jag fortfara? du vet själv huru det är om hjärtat i sådane omständigheter. Nå väl! Jag var den lyckligaste på jorden, kanske också i himmelen, och mina hårdaste prövningar blevo slut. [- - -] Jag hade vunnit mitt mål, längre *kan* och *vill* jag aldrig komma!²

Inte heller denna förälskelse leddes fram till något. Deras möten blev direkt plågsamma. Mars 1850 skrev han till Björkstén om hur det var att träffas: ”Jag glömde allt, utom min medfödda tact, som du känner och som bjuder mig att aldrig glömma att jag är Prins när människan. som mest vill taga ut sin rätt.”³ I valet mellan ett platoniskt förhållande & ett (som det skulle visa sig olyckligt) äktenskap valde dock Camilla det senare. I september 1850 gifte hon sig. Oscar hade livet ut dåligt samvete för sitt agerande och hjälpte henne, bröderna & barnen när de hade det svårt. Dock tyckte han sig som prins inte haft något val: ”Min ungdomsdröm är slut och dess sköna luftbilder slitna i stycken av ett järnhårt, obarmhärtigt ödes hand.”⁴ Han tycks ha övervägt att ta livet av sig.⁵ Eller åtminstone att förbli ungarl.

* * *

¹ Michanek 1979: s. 27. [Brev från Oscar till Richard Björkstén, 1847-12.]

² Michanek 1979: s. 29. [Brev från Oscar till Richard Björkstén, 1849-02-09.]

³ Michanek 1979: s. 30. [Brev från Oscar till Richard Björkstén, 1850-03-12.]

⁴ Michanek 1979: s. 30. [Brev från Oscar till Richard Björkstén, 1850-11-01.]

⁵ Carlsson & Jakobsson 2000. [Marginalanteckning av Oscar II i O A Busch (1904) ”Hvadan och hvarthän : livsfrågor”.]

Utöver dessa två existerande relationer har ytterligare 11 kvinnor, flertalet med artistbakgrund, utpekats som Oscars älskarinnor. Historieläraren Sven Erik Barck (1918-2008) & journalisten Lars Elgklou (1932-1999) är källa till åtta av uppgifterna, men anger inte sina originalkällor. Barck hänvisar till anonyma källor: ”Sådana gamla hävdatecknare som Anders Fryxell, Georg Starbäck och Carl Grimberg har varit till stor hjälp. Men stoff har också hämtats ur en hel del biografier, populärhistoriska arbeten, diverse tidningar och tidskrifter från senare år.”⁶ Elgklou bifogar en lång litteraturlista, 148 verk, som avslutas med punkten “Ett stort antal artiklar av olika författare i dags- och periodisk press. Otryckta källor från brev, anteckningar & telegram.”⁷

Barck & Elgklou har således utgått från dagböcker, brev & tidningsartiklar med för läsaren & även dem själva okänd tillförlitlighet. Det förefaller därför meningslöst att lägga något krut på källkritiken. Jag beskriver de 11 “älskarinnorna”, vilken relation de enligt mina egna källor hade till Oscar och avslutar med en sammanfattning.

*

- Magda von Dolcke (1838-1926; f. Rosalinde Thomsen; ca. 1885 g. Bosse) var en tysk-dansk aktrix & teaterdirektör, 1872-1874 verksam i Sverige. Efter en kärlekshistoria med Bjørnstjerne Bjørnson (enligt andra uppgifter även med Fredrik VII) hade hon ett rykte som förförerska. 1874 var drottning Sofia på kurort i Tyskland utan Oscar vilket eftervärlden tolkade som en äktenskaplig konflikt med Dolcke som upphov – dock ej samtidigt. Dolckes svenska karriär bestod av en serie konflikter med såväl Oscar som teaterledningen.⁸
- Anna Stina Nyberg (1838-?; 1869 g. Agelii) påstås med Oscar ha fått sonen Ivan Aguéli (1869-1917), senare känd konstnär. Nyberg var tidigare anställd på Stockholms slott som piga (?) och var gravid när hon gifte sig.⁹
- Hilda Falck (1839-1927; 1866 g. Keiller). Hennes son kabinettskammarherre James Keiller d.y. (1867-1902) var länge Oscars värd vid hans besök på Särö och var mycket lik Gustaf V till utseendet.¹⁰
- Walfrida (Lilly) von Ehrenclou (1840-1901; 1859 g. Bäckström) studerade i sin ungdom till sångerska men gifte sig med grosshandlaren Johan Bäckström. Den 21 augusti 1861 födde hon en son Arthur (1861-1841). Trots att hon inte gjorde sången till sitt yrke fortsatte Lilly att sjunga på privata tillställningar, höll musiksoaréer där Oscar deltog & blev medlem av Kung Oscars sångklubb. 1862 recipierades hon i Amaranterorden. Sonen Arthur hävdade att Oscar var hans far. Beviset för detta skulle vara att familjen Bäckströms köp 1876 av Julita gård finansierades av kungahuset. Några handlingar har inte presenterats, men även Strindberg m fl har utnämnt Lilly till Oscars ”favoritsultaninna”.¹¹

---

⁶ Barck 2000: s. 113.

⁷ Elgklou 1978: s. 241.

⁸ Dardel 1911a: del 1; af Edholm 1944: del 3; Elgklou 1978: ss. 111-112; Lagerqvist 1979: s. 82; Michanek 1979: ss. 270-273; Elgklou 1995: s. 140; Fridh 1995: s. 63; Lagerqvist 1997: s. 396; Barck 2000: ss. 99-100; Sundberg 2004: ss. 233-234; Lindqvist 2006: ss. 442-443; Lindqvist 2010; Beckman 2012: s. 338-341; Magda von Dolcke <sv.wikipedia.org> (2016-01-01).

⁹ Barck 2000: ss. 99-100; Sundberg 2004: ss. 233-234; Ivan Aguéli <sv.wikipedia.org> (2016-01-01).

¹⁰ Barck 2000: ss. 99-100; Sundberg 2004: ss. 233-234.

- Den schweiziska språklärarinnan Sophie Valerie Racle (1844-1926; 1879 g. Teurnell) skall ha fått en dotter med Oscar. Dottern hette Valerie Louise (Fredsell) (1867-1934; g. Norman). Hon växte upp som fosterbarn och gifte sig med häradshövding Carl Hugo Norman (1862-1917). De fick en son Per Hugo Norman (1902-1950). Enligt Per Hugos hustru Birgitta Lindhe (1910-2006) var han dotterson till Oscar.¹²
- Carolina Lovisa Jansson (1847-1922) var sömmerska, eventuellt för drottning Sofia. Oscar skall vara far till hennes dotter Amanda Jansson (1872-1955; 1905 g. Personne). Beviset för det är att han bekostade hennes skådespelarutbildning.¹³
- Wilhelmina Wahlgren (1850-1926; 1888 g. Skogh) var entreprenör i hotell-, restaurang- & turistbranschen. Det framgår inte när & hur hon och Oscar skulle ha mötts. Möjligen var det när han belönade henne med Vasa-medaljen för medborgerlig förtjänst.¹⁴
- Emma Hammarström (1849-1910; g. Hoffman), lotsdotter från Gotland, skall ha fått en dotter Anna Hofman-Uddgren (1868-1947) med Oscar. Emma var vid tillfället biljettkassörska på nationalmuseum där hon skall ha träffat Oscar som bekostade en våning åt henne själv och senare en skådespelarutbildning i Paris åt dottern Anna.¹⁵ Emma & Oscar skall ha brevväxlat men hon eller någon släkting skall enligt Annas dotter Viola Uddgren (1891-1957) låtit bränna breven. Violas dotter skådespelerskan Öllegård Wellton (1932-1931) var övertygad om familjetraditionen men allt är som sagt andrahandsuppgifter.¹⁶
- Sångerskan Maria (Marie) Vilhelmina Friberg (1852-1934) var adoptivbarn. Hennes biologiska föräldrar var kopparslagaren Carl Johan Friberg (1827-?) & hårhandlerskan Wilhelmina Charlotta Edberg (1821-?). Adoptivföräldrarna var guldsmeden Adolf Theodor Lilja (1809-1878) & hans hustru Anna Maria Mårtensdotter (1813-1896). Marie hade en bra röst och tog sånglektioner. 1874/75 vistades hon i Paris. Vid återkomsten sjöng hon i operakören & i småroller. Oscar skall ha fäst sig vid hennes skönhet & stöttat henne i karriären. 1877 uppmuntrade han henne att sjunga upp för Carmen men rösten räckte inte. 1878/82 studerade hon i Tyskland för sångaren Franz Ferenczy och i Stockholm för Emil Hillberg på Svenska teatern. Hon debuterade på Nya teatern och blev populär i franska salongskomedier & operetter. Hon spelade t ex i Strindbergs pjäs Lycko-Per. Den gick upp under ”giftasprocessen” 1884 och Friberg väckte uppseende genom att bära Oscars namnchiffer som hårprydnad för att visa sin solidaritet. Hennes karriär tog slut 1891 då hon gifte sig med militären Amadé Pascal d'Audebard, vicomte de Ferrussac, men hon skilde sig året därpå. 1893 gifte hon om sig med textilhandlaren Edvard Leman. Paret bosatte sig i Paris där hon slutade sina dagar. Teaterhistorikern Arne Lindenbaum hävdade att hon var Oscars älskarinna, men redovisar bara rykten. Oscar skall ha skänkt henne två inteckningsfria

¹¹ Michanek 1979: s. 336; Ulfsäter-Troell 1991: s. 171; Skott 1996: s. 79; Barck 2000: ss. 99-100; Lily von Ehrenclou <tobakshistoria.com> (2016-01-01); Arthur Bäckström. <sv.wikipedia.org> (2016-01-01).

¹² Olle Häger, m fl. (1999.) “100 svenska år”, del 7 : “Å dyre prins”. [Dokumentärfilm.]

¹³ Michanek 1979: ss. 270-274; Fjellman 1980: ss. 146-149; Skott 1996: s. 79; Barck 2000: ss. 99-100; Sundberg 2004: ss. 233-234; Lindqvist 2006: ss. 442-443; Lindqvist 2010: s. 73; Beckman 2012: s. 338-341; Norlin 2015: s. 97; Albert Edelfelts brevsamling. <edelfelt.sls.fi> (2016-01-01).

¹⁴ Elgklou 1995: s. 140; Sundberg 2004: ss. 233-234; Lindqvist 2006: ss. 442-443; Lindqvist 2010: s. 73.

¹⁵ Barck 2000: ss. 99-100; Sundberg 2004: ss. 233-234; Dagens Nyheter, 2004-03-21.

¹⁶ Henry Sidoli. “Kung Oscar var min mors morfar.” Hänt i veckan, 1984: 10, ss. 2-5.

fastigheter på Östermalm. Troligare är dock att hon fick ärva dem vid faderns död 1878 & att arvet finansierade hennes fortsatta studier.

2010 visades ett reportage ”Blått blod” som påstod att Friberg 1878 fött Oscar en pojke Knut August som adopterats av en väninna. Från 1894 skulle Friberg av Oscar fått ett årligt underhåll, i dagens penningvärde motsvarande cirka 500 tusen, och en engångssumma motsvarande 25 miljoner. Förhållandet mellan Oscar & Marie skulle varit en offentlig hemlighet, orsakat mycket slitningar i hans äktenskap och varit den direkta anledningen till att hustrun långa perioder vistades utomlands. Knut August emigrerade senare till Amerika, och har inte kunnat lokaliseras. Det enda man från kyrkböckerna vet om hans biologiska föräldrar är att modern vid födseln var 26 år vilket stämmer med Marie Friberg. Det troligaste är att Friberg som adoptivbarn från barnhuset i storkyrkoförsamlingen troddes vara Oscar II:s dotter.¹⁷

- Hedvig Ingeborg Elisabeth Kreuger (1858-1911; 1880 g. Stephens) hade en dotter Florence Stephens (1881-1979), ägare av Huseby bruk, som trodde sig ha Oscar II till far. Eftersom Florence blev till under en långvarig bröllopsresa har hon nog fel.¹⁸ Oscar & modern var bekanta med varandra från Oscars högläsningar ur sina livsåskådningsmanuskript och möjligen tidigare. Florence deponerade papper om sin härstamning i Bernadottearkivet som fick öppnas 25 år efter hennes död, men sekretessen tycks ha förlängts.
- Ellen Hedlund (1860-1945; 1881-1891 g. Hartman; 1898 g. Cederström) var en svensk aktris, anställd på dramatiska teatern, och mycket framgångsrik. Ellen firade sin triumfer som komedienne. ”Hon har varit och är vår teaters gladaste kvinnliga humör, och hennes komiska fantasi är så intensiv, att den verkar med trollmakt äfven på den trumpnaste.” Oscar belönade henne 1886 med förtjänstmedaljen ”Litteris et artibus”. Utöver detta finns en anekdot från 1890-talet:

Konung Oscar gick en dag åtföljd av sin intime vän general Sven Lagerberg genom Kungsträdgårdens östra allé. Plötsligt stötte monarken mot en av lindarna, så att hatten var på väg att ramla av det krönte huvudet.

»Förargligt!» mumlade kungen, »Varför gjorde du mig inte uppmärksam på trädet?»

Generalen såg mycket spetsfundig ut.

»Ers majestät», svarade han, »jag gick också och tittade på fru Hartman.»

Någon ytterligare information finns inte.¹⁹

* * *

¹⁷ Gamla brevlådan, 1891-05-30, sida 1-2; Lindenbaum 1952: ss. 220-231; Elgklou 1978: ss. 111-112; Lagerqvist 1979: s. 82; Michanek 1979: ss. 270-274; Elgklou 1995: s. 140; Fridh 1995: s. 63; Skott 1996: s. 79; Ulfäter-Troell 1996: ss. 258-259; Lagerqvist 1997: s. 396; Barck 2000: ss. 99-100; Sundberg 2004: ss. 233-234; Lindqvist 2006: ss. 442-443; Rötter 2007; Hedin 2010; Lindqvist 2010: s. 73; Mattias Sandberg. Aftonbladet, 2010-05-23, ss. 6-9; Beckman 2012: s. 338-341; Norlin 2015: s. 97; Marie Friberg <sv.wikipedia.org> (2016-01-01); Kungliga bibliotekets tidningsdatabas <tidningar.kb.se> (2016-01-01).

¹⁸ Lagerqvist 1979: s. 82; Barck 2000: ss. 99-100.

¹⁹ Anonym 1898: ss. 10-11; Lindenbaum 1952: ss. 248-249; Elgklou 1978: ss. 111-112; Fridh 1995: s. 63; Sundberg 2004: ss. 233-234; Beckman 2012: s. 338-341; Ellen Hartman. <sv.wikipedia.org> (2016-01-01).

Flera författare har utgått ifrån att det funnits en personlig relation mellan Oscar & aktriserna eftersom att han betalat deras utbildning. Troligare är att han delade ut stipendier till de aktriser som han ansåg som lovande.

Marie Friberg har betraktats som den troligaste älskarinnan, och om alla detaljer stämmer förefaller det varit något emellan dem. Det är dock omöjligt att avgöra. T o m gåvobrevet om de 25 miljonerna – en helt otrolig summa – är otillräckligt dokumenterat. Den kopia som publicerades i Aftonbladet är så suddig att den inte gått att läsa. Flera detaljer i Fribergs historia verkar också tagna från Emilie Höggqvist liv och/eller har trovärdiga alternativa förklaringar.

Uppgifterna om de 11 älskarinnorna har sammanfattats i tabellen nedan. Det finns en topp 1867/69 som skulle innebära att Oscar då hade fyra älskarinnor samtidigt – inte så troligt. En gissning är att eftervärlden genom ett baklängesresonemang tolkat Sofias religiösa & filantropiska engagemang, utlandsvistelser & vägran att gå på baler & teater som en protest mot Oscars förmodade älskarinnor. Det är faktiskt högst osäkert om han hade någon relation alls till kvinnorna i sin omgivning. Det enda som verkar säkert är att han läste pornografi & under somrarna på Marstrand, under tiden som Sofia var i Norge, fluktade på badnymferna genom en tubkikare.²⁰ Att som Lindqvist påstå att han hade ”Sveriges största porrsamling” är dock att ta i.²¹ Germund Michanek nämner enbart några avskrifter av Wilhelm von Braun (1813-1860; en av på sin tid Sveriges populäraste diktare):

Bland Oscars efterlämnade handlingar finns mycket riktigt en samling pornografica. För några av dessa dokument är pikanterier en riktigare benämning; det gäller t.ex. Tegners dikt om biskop Faxes erotiska äventyr med en uppapperska i Storkyrkobrinken vid riksdagen 1818. Däremot fyller t.ex. Wilhelm von Brauns alster – de flesta utskrivna med poeten egen hand – högt ställda anspråk på pornografi. De är, som det brukar heta, knappast lämpade för trycket. Inte därför att de är oanständiga, vilket de är, utan därför att de är oaptitliga. Där finns Flickornas reformförslag, Charad, Samvetets röst på poeten Brns 25 födelsedag, Den lilla oskulden och Under en svältkur. Den sistnämnda skildrar de helvetiska plågor poeten genomlider, när han drabbats av en venerisk åkomma och beordrats att avstå från sprit och dessutom svälta sig.²²

Carlsson & Jacobsson (2000) nämner några böcker av Colette, Maupassants ”Bel Ami”, Frödings ”Stänk och flikar” & Leopold von Sacher-Masoch. På försättsbladet hade Oscar skrivit ”Ej för damer att läsa”. Rune Pär Olofsson låter i sin roman ”En kung i varje tum” även Oscar äga en blecklåda med franska vykort. Möjligen har Lindqvist förväxlat personer i Börje Heeds artikel från 1979 där Florence Stephens far (ägaren av Huseby bruk) uppges ha ägt en stor samling japansk pornografi som döttrarna efter hans död brände för att försvara hans rykte.²³

---

²⁰ Lehman 1931: s. 154; Michanek 1979: ss. 22-24.

²¹ Lindqvist, Herman. Oscar II hade den största porrsamlingen i Sverige. Aftonbladet, 2010-02-01.

²² Michanek 1979: ss. 23-24.

²³ Börje Heed. Hon var Oscar II:s hemliga dotter. Hänt i veckan, 1979:15, ss. 8-11.

Tabell. Uppgifter om Oscar II:s älskarinnor. Källa=Där påståendet först framförs. Namn & född=Älskarinnans namn & födelseår. Tillfälle=Ungefärlig tidpunkt. Kommentar=Enligt vem?

Källa	Namn	Född	Tillfälle	Kommentar
Elgklou 1978	Magda von Dolcke	1838	1874	
Barck 2000	Anna Stina Nyberg	1838	1869	
Barck 2000	Hilda Falck	1839	1867	
Ulfäter-Troell 1991	Lilly von Ehrenclou	1840	1861	Enligt barnet
Häger 1999	Sophie Valerie Racle	1844	1867	Enligt barnet
Elgklou 1995	Carolina Jansson	1847	1872	
Barck 2000	Wilhelmina Wahlgren	1850		
Barck 2000	Emma Hammarström	1849	1868	Enligt barnbarnsbarn
Elgklou 1978	Maria Friberg	1852	1878	
Lagerqvist 1979	Elisabeth Kreuger	1858	1881	Enligt barnet
Elgklou 1978	Ellen Hedlund	1860		

Referenser

- Anonym. (1898.) Fru Ellen Harman – En firad aktris. Stockholm.
- Barck, Sven Eric. (2000.) Kungligt skvaller genom tusen år : En annorlunda bok om svensk historia. Sundbyberg: Bokförlaget Semic.
- Beckman, Margareta. (2012.) Kungar, drottningar, älskare och älskarinnor : Konvenansäktenskap och kunglig sängkamarfröjd. Stockholm: Fischer & Co.
- Carlsson, Jonas & Jakobsson, Arvid. (2000.) Visa mig ditt bibliotek och jag ska säga dig vem du är : En undersökning av Oscar II:s boksamling. Bibliotekshögskolan i Borås. Magisteruppsats 2000:65.
- Dardel, Fritz von. (1911a.) Dagboksanteckningar 1-3 (1911-1920). Stockholm: P.A. Norstedt & söners förlag.
- Dardel, Fritz von. (1911b.) Minnen. Del 1-5 (1911-1931). Stockholm: P.A. Norstedt & söners förlag. <runeberg.org> (2016-01-01).
- Edholm, Erik af. (1944.) Svanne dagar, del 1-3 (1944-1948). Stockholm: P.A. Norstedt & söners förlag.
- Elgklou, Lars. (1978.) Bernadotte : Historien – och historier – om en familj. Stockholm: Askild & Kärnekull.
- Elgklou, Lars. (1995.) Familjen Bernadotte : En kunglig släktkrönika. Stockholm: Fischer & Co.
- Fjellman, Margit. (1980.) Victoria : Sveriges drottning. Stockholm: Bonniers.
- Fridh, Kjell. (1995.) Gamle kungen Gustaf VI Adolf. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Hedin, Oscar. (2010.) Blått blod. Laika Film & Television AB, SVT2, 2010-06-06.
- Lagerqvist, Lars O. (1979.) Bernadotternas drottningar. Stockholm: Bonniers.
- Lagerqvist, Lars O. (1997.) Sveriges regenter : Från forntid till nutid. Stockholm: Norstedt.
- Lehman, Mathias. (1931.) Kungasånger i Marstrand. Stockholm: C.E. Fritzes bokförlag.
- Lindenbaum, Arne. (1952.) Okrönte härskarinnor på Stockholms slott. Stockholm: Fritze.
- Lindqvist, Herman. (2006.) Historien om alla Sveriges drottningar : från myt och helgon till drottning i tiden. Stockholm: Norstedt.
- Lindqvist, Herman. (2010.) Kungligt & mänskligt : 200 år med ätten Bernadotte i Sverige. Stockholm: Albert Bonniers förlag.
- Michanek, Germund. (1979.) Skaldernas konung : Oscar II, litteraturen och litteratörerna. Stockholm: Norstedt.
- Norlin, Arne. (2015.) Familjen Bernadotte : Makten, myterna, människorna. Stockholm: Fischer & Co.
- Rötter. (2007.) ”Oscar II:s utomäktenskapliga barn”. I: Rötters Anbytarforum, 2007-2011. <forum.genealogi.se> (2016-01-01).
- Skott, Staffan. (1996.) Alla dessa Bernadottar. Stockholm: Bonniers.
- Sundberg, Ulf. (2004.) Kungliga släktband : Kungar, drottningar, frillor och deras barn. Lund: Historiska media.
- Ulfsäter-Troell, Agneta. (1991.) Famna livet. Stockholm: Trevi.
- Ulfsäter-Troell, Agneta. (1996.) Drottningar är också människor : Sex kvinnoöden på Stockholms slott. Trelleborg: Förlaget Ulfsäter.